

تاریخچه مدرسه علمیه امام رضا (ع) بهارستان

درآمد:

یک) تعریف حوزه‌ی مطلوب: حوزه‌ی علمیه، نهادیست معرفتی - معنوی، و تحقیقی - تعلیمی، که با الهام از منابع معتبر دینی (عقل، کتاب و سنت) و بازشناسی و روزآمد سازی و کاربست سنت‌های عریق و آزموده‌ی نظام علمی - تربیتی، و مدیریتی - معیشتی بازمانده از سلف صالح، به منظور استکمال نفوس مستعده و به منصفی ظهور نشانیدن قابلیت‌های فطری داوطلبان، در عرصه‌ها و ابعاد «معرفت به حقایق»، «عبودیت الهی»، «اخلاق اسلامی»، «علم نافع» و «مهارت‌های»: تحقیق و تالیف، تدریس و تبلیغ [مرتبط بدانها، فعالیت می‌نماید. بدین ترتیب نظام جاری و ساری در حوزه‌ی مطلوب و معیار، نظامی است پرورش‌مآل. ارکان انسانی [وسخت‌افزاری] حوزه عبارتند از: سرپرستی (هادی معنوی - علمی)، مدیران، مدرسان، و طلاب، و ارکان معنوی [و نرم‌افزاری] آن نیز عبارتند از «علم دین»، «تقوی»، «زهد» و «زی صنفی».

دو) درباره‌ی حوزه‌ی تهران

سه) مؤسس و سرپرست حوزه‌ی امام رضا (ع)

چهار) تاریخچه‌ی فشرده و جایگاه علمی و هویت سازمانی حوزه‌ی علمیه امام رضا (ع) و مدارس تابعه:

1. پیشینه، و جایگاه تاریخی و علمی، و کنونی مدرسه علمیه رضائیه:

الف) سوابق و تاریخچه‌ی مدرسه علمیه رضائیه: مدرسه رضائیه در یکی از محله‌های قدیمی تهران (خیابان آیت الله شهید مصطفی خمینی (ره) [بهارستان سابق] پایین تر از چهار راه سرچشمه، نرسیده به چهار راه سیروس، مقابل بیمارستان دکتر سپهر) واقع شده است. این نهاد علمی دینی که یکی از قدیمی ترین مدارس علمیه پایتخت محسوب می شود، در نیمه دوم قرن یازدهم احداث گردیده. این مدرسه تا قبل از بازسازی آن، به نام بانی اش مرحوم ملا آقارضا (متوفی 1117 نامبردار بوده است. قدیمی ترین سند موجود از سابقه و هویت مدرسه متعلق به سال یکهزار و یکصد و سیزده است. در دانشنامه جهان اسلام، درباره این مدرسه چنین آمده است: در میان مدرسه های پیش از عصر قاجاری دو مدرسه مشهورند: یکی مدرسه حکیم هاشم و دیگری مدرسه رضائیه، هر دو متعلق به قرن دوازدهم درخور ذکرند ... مدرسه رضائیه به ملا آقارضا فیروزآبادی (متوفی 1117 منسوب است (کریمان، ص 306 و ابوالحسن طهرانی (متوفی 1272)، از فقهای بنام سده سیزدهم، پیش از سفر علمی به اصفهان و عراق، در همین مدرسه نزد مدرس‌ی به نام سیدآغا، مقدمات علوم را خوانده بود (آقابزرگ طهرانی، طبقات: الکرام، قسم 1، ص 32) (ر ک: دانشنامه جهان اسلام، جلد چهاردهم، مدخل حوزه علمیه تهران) البته نویسنده محترم مدخل، نام مؤسس مدرسه را که مرحوم ملا آقارضا بوده، با نام بازسازنده آن که مرحوم سیدرضا فیروزآبادی بوده در هم کرده است. در دوره پهلوی اول برای توسعه خیابان سیروس، بنا به دستور رضاخان بخشی از مدرسه تخریب شده، اما مرحوم آیت الله سیدرضا فیروزآبادی (1253 - 1344) - که یکی از علمای فعال سیاسی آن دوران بشمار می‌رود - با مقاومت و مقابله با این اقدام و خرید و انضمام قطعه زمین غربی و توسعه و تجدید بنای آن، از نابودی مدرسه جلوگیری کرده، نام مدرسه از آن زمان به رضائیه تغییر یافته است. به گواهی وقفنامه موجود، ساختمان مدرسه در دهه بیست بازسازی شده است. اطلاعات کتبی موثق قابل توجهی درباره سابقه تاریخی این مرکز علمی در دست نیست، اما این مقدار روشن است که: از قبل از انتخاب تهران به عنوان پایتخت و توسعه آن، تاکنون، طی حدود دو قرن

ونیم گذشته، این مدرسه همواره یکی از مراکز علمی دینی مهم و فعال تهران بشمار می‌رفته است. مدرسه رضائیه طی این دوره ممتد، محل تدریس حکما و فقهای برجسته و مهد تربیت برخی شخصیت‌های علمی دینی نامدار بوده. این مدرسه در دهه شصت و هفتاد، تحت سرپرستی آیه‌الله بنایبی (حفظه الله) فعالیت می‌کرده. در جریان جنگ تحمیلی، از میان طلاب آن افزون بر چهل شهید تقدیم انقلاب اسلامی و میهن عزیز شده است. بعد از عزیمت آیه‌الله بنایبی به تبریز و احداث مدرسه علمیه بناب، مدتی این مدرسه تحت اشراف حضرت آیه‌الله مهدوی کنی (حفظه الله) اداره می‌شده است؛ در سال 82 با موافقت آیت الله مهدوی، به حوزه علمیه امام رضا (ع) ملحق شده است و از آن تاریخ تحت نظر استاد رشاد اداره می‌شود. ب) هویت سازمانی و جایگاه علمی مدرسه: مدرسه علمیه رضائیه اکنون یکی از مدارس تحت پوشش حوزه علمیه امام رضا (ع) است و مدرسه مرکزی این حوزه قلمداد می‌گردد. در حال حاضر این مدرسه به تحصیل طلاب در سطح دو و سه و نیز دروس خارج فقه و اصول اختصاص دارد که بالغ بر 120 طلبه در دو مقطع ذکر شده و دروس خارج مشغول به تحصیل هستند. اکنون این مدرسه یکی از مدارس پررونق در دروس سطوح عالی تهران به شمار می‌رود. ج) امکانات مدرسه: 1. بیست واحد مدرس. 2. شبستان اصلی. 3. سالن اجتماعات. 4. کتابخانه. 5. رایانه سرا و پایگاه اطلاع‌رسانی. 6. واحدهای دفتری. 7. آشپزخانه. د) سازمان نیروی مدرسه: نیروی انسانی و شمار کارکنان مدرسه به شرح ذیل می‌باشد: 1) مدیریت (2 دفتردار، 1 نفر (3 معاون آموزش حوزه امام رضا (ع) و متصدی امور طلاب و دبیرخانه 2 نفر (4 معاون پژوهش حوزه علمیه امام رضا (ع) و متصدی خدمات پژوهشی و کتابداری 3 نفر. (5 معاون تهذیب و امور فرهنگی 2 نفر. (6 مدرسین تمام وقت و نیمه وقت 28 نفر (7. آشپز 2 نفر (8 خدام 3 نفر نکته: به دلیل فرسودگی ساختمان مدرسه با توجه به موقعیت مکانی آن، ضروری است که تجدید بنا شود تا از ظرفیت و موقعیت آن استفاده بهینه صورت گیرد. و) موقوفات مدرسه: - تصویر حکم مقام معظم رهبری: 2. پیشینه، جایگاه علمی، و کنونه مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا (ع) الف) سوابق و تاریخچه مؤسسه: با توجه به پیشینه و حضور ممتد و تاثیرگذار استاد رشاد در عرصه مباحث علمی فکری معاصر، و نیاز فزاینده جامعه حوزوی کشور به این مباحث، ایشان در سال 1378، مرکزی را با عنوان مجمع معارف اسلامی با هدف ارائه مباحث فکری و الهیاتی جدید، و توسعه فعالیت‌های حوزه علمیه امام رضا (ع)، در محل مدرسه ثامنیه فعلی تأسیس کردند. در آن زمان و به تدریج، سلسله دروسی در زمینه‌های علوم عقلی بویژه تاریخ فلسفه، فلسفه غرب، فلسفه اسلامی، معرفت‌شناسی، فلسفه دین و کلام جدید، منطق، زبان تخصصی، دیگر مهارت‌های مورد نیاز فضلا و طلاب، با حضور اساتیدی از حوزویان روشن‌بین و دانشگاهیان فاضل، در این مجمع برگزار شد. در ادامه فعالیت‌ها، دروس رایج حوزوی نیز در آن دایر گردید و رفته رفته مجمع معارف، به عنوان یکی از مدارس علمیه وابسته به حوزه علمیه امام رضا (ع) ملحق شد، در سال 1385 با اخذ مجوز از مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، مجمع معارف به مرکز رشته تخصصی کلام تبدیل شد، سپس در سال 1387 با صدور مجوز برگزاری سطح دو رشته تخصصی فلسفه از سوی شورای گسترش حوزه های علمیه کشور، به عنوان نخستین مرکز حوزوی چند رشته‌ای کشور شناخته شد، در سال 1388 با اعطای مجوز رسمی از سوی مدیریت حوزه‌های علمیه کشور (قم) به عنوان اولین تجربه در تأسیس این نوع واحدهای علمی حوزوی، مرکز رشته‌های تخصصی امام رضا (ع) به مؤسسه آموزش عالی حوزوی ارتقاء یافت. ب) هویت سازمانی و جایگاه علمی مؤسسه: مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا (ع) که مؤسسه‌ای است با اساسنامه و هویت سازمانی مستقل یکی از واحدهای علمی آموزشی مرتبط به حوزه علمیه امام رضا (ع) است و در حال حاضر مؤسسه در سطوح دو و سه رشته‌های تخصصی فلسفه، کلام، حقوق عمومی، حقوق خصوصی و جزا، دارای 350 دانش‌پژوه است. این مؤسسه همه ساله از میان طلاب و فضلاء واجد شرایط سراسر کشور، طبق برنامه‌ای معین و ضوابط حوزه‌های علمیه، شماری از داوطلبان را پذیرش می‌کند، مدرسین مؤسسه از میان اساتید فاضل و با تجربه حوزه‌ها و دانشگاه‌ها برگزیده می‌شوند. مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا (ع) هر چند مرکز علمی جوانی است اما دستگامی بالنده و رو به ارتقاء است، و برنامه‌های جدیدی را در زمینه پژوهش و تربیت نیرو در دستور کار خود دارد؛ از جمله این فعالیت‌های علمی اجرای تحقیق در زمینه‌های مورد اشاره به انگیزه تولید علوم انسانی اسلامی، برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی، و همایش و هم‌اندیشی در زمینه مباحث فکری نوپدید، و برپایی دوره‌های علمی و کارگاه‌های مهارت‌آموزی جهت رفع نیازمندی‌های فضلا و طلاب حوزه‌های علمیه تهران است. براساس پاره‌ای مذاکرات و تفاهمات اولیه با مسئولین برخی مراکز فرهنگی و دستگاه‌های اجرایی، مؤسسه آموزش عالی امام رضا (ع)، دوره‌های تخصصی‌یی را اختصاصاً برای افراد واجد شرایط معرفی شده از سوی نهادها و در جهت رفع نیاز این دستگاه‌ها به نیروی انسانی متخصص و کارشناس دینی، برگزار کرده است. توافق با مسئولین قوه قضائیه در مورد تربیت نیروی قضایی و جذب دانش‌آموختگان مؤسسه از جمله این برنامه هاست. ج) امکانات مؤسسه: به جهت جدیدالتأسیس بودن مؤسسه و وجود پاره‌ای مشکلات در تامین منابع مورد نیاز، و فقدان پشتوانه کافی مالی، مرافق و امکانات درخوری در اختیار آن نیست. در حال حاضر مؤسسه در يك ساختمانی استیجاری مستقر است. فضای فیزیکی و امکانات سخت‌افزاری مؤسسه بشرح زیر است: 1. ده باب مدرس برای برگزاری دروس بطور متناوب، 2. سالن چند منظوره جهت برگزاری اجتماعات و مراسم، 3. اطاق رایانه و کتابخانه تخصصی، 4. قسمت دفتری و امکانات اداری محدود، 5. تعدادی اطاق، برای استراحت بین دروس استادان، و محل مباحثه جمعی طلاب و دانش‌پژوهان. 6. حیاط. د) سازمان نیرو و شمار کارکنان مؤسسه: 1. رییس مؤسسه، 1 نفر، 2. مدیر مؤسسه، 1 نفر، 3. امور دفتری و اداری، 1 نفر، 4. معاون مؤسسه (و نیز متصدی آموزش و امور طلاب) 1 نفر، 5. معاون پژوهش، 1 نفر، 6. متصدی امور فرهنگی و تهذیب، 1 نفر، 7. مدرسین، بر حسب نیاز، در حال حاضر 12 نفر، 8. خدام و نگهبانی، 1 نفر، تذکر: به دلیل مشکلات مالی، برغم محدود بودن پست‌های سازمان مؤسسه، افراد همگی تصدی بیش از يك جایگاه سازمانی را بر عهده دارند. - 3 پیشینه، جایگاه تاریخی و علمی، و کنونه مدرسه علمیه محمدیه: الف) سوابق و تاریخچه مدرسه علمیه محمدیه: مدرسه [خان] محمدیه یکی از مدارس پربافتة حزة تهران به شمار می‌رود. این مدرسه در سال 1300 هجری قمری تأسیس و در سال 1379 الی 1381 هجری شمسی بازسازی شده است، که در فرایند تجدید بنا توسط اوقاف با تایید سازمان میراث فرهنگی يك طبقه بر آن افزوده شده است. ب) هویت سازمانی و سطح علمی مدرسه: مدرسه علمیه محمدیه یکی از مدارس تحت پوشش حوزه علمیه امام رضا (ع) که زیر نظر حضرت حجه‌الاسلام والمسلمین رشاد اداره می‌شود می‌باشد، در مقطع مقدمات و سطح يك فعالیت می‌کند و بالغ بر یکصد طلبه در پایه‌های 1 تا 3 در آن شاغل به تحصیل هستند. ج) امکانات مدرسه محمدیه: 22. 1. حجره برای طلاب شب خواب 2.

آشپزخانه با ظرفیت 120 پرس پخت غذا. 3. کتابخانه با مخزن کتاب 50 متر مربعی. 4. اطاق سایت و رایانه با ظرفیت نصب 12 دستگاه که فعلاً فاقد تجهیزات کافی است. 5. تعداد کلاس (مدرس‌ها) به تعداد 5 سالن (د) سازمان نیرو و شمار نفرات: شمار افراد شاغل در مدرسه: به شرح ذیل می‌باشد: (1) مدیریت 1 نفر (2) دفتردار 1 نفر (3) معاون آموزش و متصدی طلاب 2 نفر (4) معاون پژوهش و متصدی خدمات پژوهشی 2 نفر (5) معاون تهذیب و متصدی امور فرهنگی 2 نفر (6) مدرسین تمام وقت 5 نفر و نیمه وقت و پاره وقت متغیر بر حسب نیاز. (7) خدام 3 نفر (8) آشپزخانه 2 نفر و) موقوفات مدرسه: - تصویر وقفنامه مدرسه: - 4 پیشینه، جایگاه علمی، و کنونه مدرسه علمیه ثامنیه: الف) سوابق و تاریخچه مدرسه علمیه ثامنیه: این مدرسه که نخست به صورت منزل مسکونی و خانه قدیمی مورد استفاده بوده و از سوی مالک آن جهت امور دینی واگذار شده و سپس توسط حضرت آیه‌الله مجتبی‌تهرانی با تشریفات قانونی در تاریخ 19/5/1370 به استاد رشاد واگذار گردیده و بعد از تجدید بنا توسط ایشان به عنوان مدرسه علمیه وقف گردیده است و پرونده اوقافی‌ای برای آن در اداره اوقاف تشکیل شده و از سوی متولی محترم به نام ثامنیه نامیده شده است. این ساختمان در سه طبقه و یک زیرزمین بنا شده است و امکانات تحصیلی و رفاهی لازم برای حدود یکصد نفر روزانه و 40 نفر شب‌خواب را داراست. ب) هویت سازمانی و سطح علمی مدرسه: مدرسه علمیه ثامنیه یکی از مدارس وابسته به حوزه علمیه امام رضا(ع) است که تحت نظر و هدایت استاد اداره می‌شود می‌باشد. این مدرسه اکنون به تحصیل طلاب سطح دو و پایه‌های 4 و 5 اختصاص یافته است. ج) امکانات مدرسه: 10. 1. حجره برای طلاب شب‌خواب، 2. کتابخانه با مخزن کتاب 50 متر مربعی، 3. اطاق سایت و رایانه با ظرفیت نصب 6 دستگاه که فعلاً فاقد تجهیزات کافی است. 4. تعداد 4 کلاس (مدرس) مناسب، 5. شبستان مجهز برای مراسم و همایش‌ها. 6. زیر زمین برای اجتماعات داخلی. د) سازمان نیرو و شمار نفرات: تعداد کارکنان شاغل در این مدرسه به شرح ذیل می‌باشد: (1) مدیر 1 نفر (2) دفتردار 1 نفر (3) معاونت آموزش و امور طلاب و متصدی و دبیرخانه 2 نفر (4) معاون پژوهش متصدی خدمات پژوهشی 2 نفر (5) معاون تهذیب و امور فرهنگی 2 نفر (6) مدرسین تمام وقت 4 نفر و اساتید نیمه وقت و پاره وقت متغیر بر حسب نیاز (7) خدام 3 نفر. نکته: از آنجایی که ساختمان این مدرسه فاقد محوطه باز کافی و حیاط مناسب می‌باشد، ضروری است زمین‌های متروکه جنوبی و غربی آن اکتیاع و با تغییر وضعیت ضمیمه مدرسه گردد.